

Bir Hikâyecî Masalı: Ahmed Midhat Efendi

Yavuz DEMİR

Ey okur,

Bu yazıyı eline aldığında neyi merak ettiğini biliyorum. Öyle ya, bu nam altında bir kitap içindeki yazının –üstelik kendi başlığı da buna münasip iken- başka neyi anlatmasını bekleyebilirsin? Mürettip hatası değilse, ne işi var bu yazının burada?

Haklısın.

Neylersin ki, sahib-i kalem beklemen gerektiğini söylüyor.

Ol vakt iriştikte, söz Ahmed Midhat Efendi'ye visal olacaktır. Ama önce yazıya bir mukaddime yapalım; öyle değil mi? Ahmed Midhat'tan bahsedeceğiz, lâkin, bilmek isterim, haksız görme ama, ey okur, en evvel hikâyecî ne demek, masal ne demektir? Bilir misin bilmez misin anlamak isterim.

Geç mi dedin bunları? Kim ki bunları bilmez, bunların hakkından gelsin kambur dadı mı, dedin? Ne alakası var, a efendim, olur mu ya böyle kötü söz!

Ben bilmezsin demedim ki.

Ama efendim sen de hak ver, ortada nice okur var, herkes senin gibi fehm eyleyemez ki bütün bunları!

Bazıları, istersen çoğu diyelim, nereden geldiğine bakar hikâyenin, nereye gittiğine değil de! Sen o gittiği yerdesin a dostum, bilmez misin!

A birader, söyledim ya:

İşiniz yoksa bir gün Köprü üzerine çıkınız da gelen geçen çehrelere bakınız. Tepeden tırnağa kadar süslenmiş bir şık görürsünüz ki, etekleri ıslık çalar ve fakat ayağındaki nasırların ıztırabıyla, aksayarak yıldırım gibi gidiyor. Yolda bir dostuna rastgelecek olsa, selam vermeye vakti olmadığından güya ileride bir şey varmış da ona vüsul için isticâl eyliyormuş gibi, eliyle, çehresiyle, elhasıl kalıbıyla,

kıyafetiyle ilerisini işaret edip hemen geçer gider. Öyle ya, ileride pek mühim bir şey vardır. İleride bir roman vardır: koşa koşa o mühim şeye, o romana gidiyor. Onu gittiği yerden men ve tatil kabil midir?

Söz buraya nasıl mı vardı?

Muhterem okur, söz daha hiç bir yere vasıl olmadı ki, her hâlinle acelecisin. Bekle bakalım, sevk-i kelâm bizi nereye götürür, hem daha hikâyeye nam anlatıyı ve dahi hikâyeciyi anlatmamış; sen ileri geri nerede duracağını tayin bile etmemişken, nerede Ahmed Midhat Efendi'nin hikâyeye-i hayatı demektesin! Dur, dahili ve harici bedhahları var hikâyenin daha...

Sözü bir yere kadar getirdik değil mi? Fransız Roland Barthes'ın peşine düştük, müellifin ölümü bahasına, senin gerçekleşmen gerektiğinden bahis açtık. Pek hoşlandın, Midhat Efendi'den evvel söz sana düştü, diye!

Şimdi de sen sana benzedikleri için mi şaşmaya başladın! Keyfini kaçırmış gibi bütün bunlar.

Ey kari, fırsat vermezsen ki, yazıyı hitam eyleyelim:

Tophane güllesini cebine doldurursun doludur diye... Kız Kulesi'ni beline dolarsın borudur diye...

Tutar seni bir zaptiye delidir diye...

Atar tımarhaneye, bir gün, iki gün, üç gün...

Tutarsın pirenin birisini yüzüp derisini çadır kurarsın Üsküdar'dan berisini...

Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmişsin; bir de bakmışsın ki bir karış yol gitmişsin.

Kızma birader, bir karışık da değil aldığımız yol, şunun şurasında söz arasına söz katmak istedik, lutfet şuraya iki söz katayım. Hem daha masal demişken, Binbir Gece Masalları'ndan söz etmemek olur mu, hem canım seninle ilgi kurmak adına, Dünyazad nam küçük hanımefendiyi nasıl görmezden gelemim, ne de olsa senin arketipindir kendileri, bilmez misin?

Benim ablam dünyanın en güzel hikâyeye anlatıcısıdır, diye nasıl da övünür. Doğru ya, nasıl övünmesin ki, hikâyeye ola kestirmeye baş! John Barth'a bile kahraman olmuşsa Dünyazad ne mutlu ona!

Bak John Barth dedim de, müsaade buyur, Midhat Efendi faslına gelmeden evvel, Şarkın hikâyesinden bahsedeyim bir parça. Öyle uzun uzadıya değil. Çok sıkıldın, fakat burası mühim.

Doğu hikâyesinin kadim mekânıdır. Batılılar tarafından yapılan ‘fabulous ori-ents’ adlandırmasının içini dolduran da budur: anlatının, fablın ülkesi, hikâyesinin kaynağı. ‘Aç gözlü akış’ın işareti madenler, ipek ve baharattan oluşan ticari mallar beraberinde Batıya ‘moral trafik’in aktarıcısı hikâyeyi de getiriyordu.

Çok sıkıldın.

Bunu bilmeliyiz. Şarkın kurmacası, hayır şarkın kurnazı demedim, neye kâdirdir; roman karşısında boynu bükük kalmasın, diye; hem ben sözü iki meşhur Batılı hikâye anlatıcısına getirmek dilerim. Bildin sanırım; evet onlar: Charles Dickens ve Alexandre Dumas. Anlatının üç silahşörleri Ahmed Midhat ile birlikte. *Do(ğ)kunun kurgucusu olarak Ahmed Midhat ve diğer ikisi hikâye kurgusu ve düşüncesi itibariyle şu*

Bak bana şimdi darılır isen hak kazanırsın. Zira bu defa sözü bir açış açtım ki kapayayım dedikçe açıla açıla gitti. Hem de hep senin efkârın hilâfına gitti. Ama yine zararı yok. Vakit geçirip, hem de bu arada Ahmed Midhat Efendi’nin derece-yi kıymetini olmasa da, ismini zikr etmiş olduk.

Daha nice söz vardı sarf edilmeyi bekleyen, senden mülhem ey okur:

İlkâh mı desek, iksir mi?

Müdahale mi desek yoksa mukabele mi?

Yoksa sen, gözümüzün nuru, hikâyeyi; *Atlas*’ın sırtına vurulmuş gökyüzü mü sanırdın, ateşin etrafında narin *Kelebek* yanıp kül olurken!.